

*Студент II курсу Київського
національного університету технологій
та дизайну,*

Король Діана Юрївна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ОСОБИ НА ТАЄМНИЦЮ ЛИСТУВАННЯ, ТЕЛЕФОННИХ РОЗМОВ, ТЕЛЕГРАФНОЇ ТА ІНШОЇ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ

Вступ. Конституційне право особи на таємницю листування, телефонних розмов і телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31) є складовою конституційного права на особисте і сімейне життя (ст. 32) [1]. Компоненти конституційного права на невтручання в особисте і сімейне життя утворює своєрідну єдність у вигляді комплексного правового інституту, який складається з норм різних галузей права. Метою дослідження є забезпечення національною поліцією конституційного права особи на таємницю листування, телефонних розмов телеграфної та іншої кореспонденції. Для досягнення названої мети слід вирішити такі задачі: а) дослідити доктринальні і нормативні джерела названого права особи; б) проаналізувати поліцейські засоби щодо обмеження працівниками поліції названого права; в) запропонувати висновки і рекомендації.

Конституційне положення щодо неприпустимості порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31) є однією з гарантій конституційного права на невтручання в особисте і сімейне життя людини і громадянина і потребує дослідження з наступних причин: 1) поняття таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції має свою давню історію і виникло задовго до виникнення права людини і громадянина на невтручання особистого і сімейного життя; 2) за відсутності конституційного закріплення права на невтручання в особисте і сімейне життя людини і громадянина в багатьох зарубіжних країнах саме з вказаного права виводиться і обґрунтовується необхідність правового забезпечення недоторканості особистого життя, оскільки останнє право є доволі молодим інститутом; 3) саме за допомогою обмеження права на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції можливий тотальний контроль за особистим життям людини при мінімальних технічних затратах, що служить об'єктом постійної уваги з боку спецслужб, деяких комерційних та кримінальних структур, які зацікавлені у зборі інформації про особу [2, с. 128]. Г.Б. Романовський вважає, що право на таємницю листування, особистих розмов, телеграфної та іншої кореспонденції в силу свого об'єктивного положення та принципового значення необхідно розглядати як суб'єктивне конституційне право людини на таємницею поштового зв'язку (саме так в науковій доктрині скорочено називається таємниця листування, особистих розмов, телеграфної та іншої кореспонденції) [2]. На думку І.Л. Петрухіна таємниці поштового зв'язку не можуть існувати без сучасного суспільства. Зазначені таємниці забезпечують підтримку соціальних

контактів у сімейних, дружніх і ділових відносинах, вони є гарантією охорони інтимних і інших особистих сторін життя людей, виступають умовою щирого спілкування між ними [3, с. 136].

Конституції України закріплює, що кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо [1]. Право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції передбачає заборону для будь-кого без згоди особи, яка направляє або одержує листи, спілкується по телефону, телеграфу або за допомогою інших засобів електричного і поштового зв'язку, знайомитися з її листуванням чи іншою кореспонденцією, прослуховувати її телефонні розмови тощо, а також розголошувати їх зміст або сам факт листування, телефонної розмови, відправлення чи отримання грошового переказу, телеграми та іншої кореспонденції. Будучи невід'ємним правом людини, яке забезпечує її особисту недоторканність, дане положення гарантується основними міжнародними документами у галузі прав людини. Під листуванням слід розуміти обмін поштовими відправленнями, які передаються поштовим зв'язком. Під телефонними розмовами розуміють обмін інформацією голосом у реальному часі з використанням телекомунікаційних мереж. Телеграфна кореспонденція – це повідомлення, що передаються телеграфом. Інша кореспонденція – це повідомлення громадян, які передаються за допомогою інших, крім описаних вище, засобів зв'язку. Наприклад, це можуть бути повідомлення, зроблені громадянином по телефаксу, пейджинговим зв'язком, іншими телекомунікаціями тощо. Гарантія недоторканності повинна поширюватися й на інші, крім зазначених, види повідомлень – листи, що передаються через кур'єра, друзів, знайомих, інформацію, яка одержується відомчим шляхом.

У сучасному світі листування, телефонні розмови, телеграфна та інша кореспонденції є досить важливим засобом спілкування людей як в робочій сфері, так і в особистій. Обов'язок держави і її органів забезпечити конституційне право спілкування між людьми. Спілкуванням є передання інформації у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу. Спілкування є приватним, якщо інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, при яких учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб (ч. 3 ст. 258 КПК України) [4]. Право на таємницю листування, телефонних переговорів, телеграфної та іншої кореспонденції є особистісним, немайновим правом, що традиційно належить до основних природних прав людини. Держава, яка визнається демократичною, повинна забезпечити реалізацію таких прав і свобод, а також надати механізм правового захисту в разі їх незаконного порушення.

Якщо порушили ваше конституційне право на таємницю листування, потрібно за місцем свого проживання звернутися з відповідною письмовою

заявою до відділу поліції. Там повинні відкрити кримінальне провадження і провести досудове розслідування. Відповідно до Закону України “Про Національну поліцію” від 02 липня 2015 р. завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності (ст. 2). Поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського. Поліція не має права відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень стосовно забезпечення прав і свобод людини, юридичних осіб, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань з посиланням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня (ст. 12). Під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції. Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування (ст. 7) [5]. Було б не зайвим в Законі України “Про Національну поліцію” від 02 липня 2015 р. закріпити принцип можливого обмеження права на таємниці спілкування лише за наявності рішення суду (ст. 30-31).

Висновок. Таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції є конституційним правом особи на спілкування та конституційною гарантією на охорону особистого і сімейного життя. На поліцію покладено обов’язок забезпечити здійснення конституційних прав і свобод, включаючи і таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Запропоновані рекомендації по удосконаленню Закону України “Про Національну поліцію” від 02 липня 2015 р. сприятимуть підвищенню рівня ефективності забезпечення поліцією конституційних прав і свобод людини і громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. Поточна редакція від 30.09.2016 р.
2. Романовский Г.Б. Право на неприкосновенность частной жизни. М.: МЗ-Пресс, 2001. – 312 с.
3. Петрухин И.Л. Личные тайны (человек и власть). – М.: Ин-т государства и права РАН, 1998. – 354 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88. Поточна редакція від 16.03.2018 р.

5. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Рада України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379. Поточна редакція 06.02.2018 р.